

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1924 kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande elfte huvudtiteln.

A. **Civila pensionsväsendet.**

1:o) I en till riksdagen avlåten, den 22 februari 1924 dagtecknad proposition nr 64 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att en var av förutvarande lärarinnorna *Elga Fredrika Maria Andersson* och *Clara Elisabeth Wahlström* må, utan hinder därav att hon icke uppfyller alla för erhållande av tilläggspension enligt kungörelsen den 31 december 1917 (nr 965) angående tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna stadgade villkor, kunna för tid efter utgången av år 1923 komma i åtnjutande av tilläggspension, beräknad enligt grunder, som angivas i berörda kungörelse samt i kungörelsen den 18 november 1921 (nr 702) angående ändring i vissa delar av förstnämnda kungörelse.

*Ang.
rätt för två
förutvarande
lärarinnor
vid enskilda
läroanstalter
att komma i
åtnjutande av
tilläggspen-
sion.*

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet vill erinra, att riksdagen under de senaste åren i åtskilliga fall beviljat tilläggspensioner åt förutvarande lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, att utgå efter enahanda grunder som de här föreslagna. Med hänsyn härtill får utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

2:o) I en den 22 februari 1924 till riksdagen avlåten proposition nr 65 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra slöjdlärarynnan *Elna Petersson* må förklaras berättigad att, räknat från och med den 1

*Ang.
pension från
statens anstalt
för pensione-
ring av folk-*

skollärare m.
fl. åt förra
slöjdlära-
innan Elna
Petersson.

juli 1922, komma i åtnjutande av pension från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. enligt det för nämnda anstalt gällande reglementet, utan hinder därav att hon vid tidpunkten för den av henne innehavda befattningens förenande med pensionsrätt överskridit 65 års ålder.

Utredningen i ärendet återfinnes i propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för ovan angivna dag, vartill utskottet tillåter sig hänvisa.

Utskottet.

Då, på sätt av statsrådsprotokollet framgår, anledningen till att Elna Petersson gått förlustig sin pensionsrätt varit den, att frågan om reglering av den utav henne innehavda slöjdläraryrkesbefattningen väckts så sent, att hennes befattning icke hunnit förenas med pensionsrätt i folkskollärarnas m. fl. pensionsinrättning förrän efter det hon fyllt 65 år och alltså varit skyldig frånträda sin befattning, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Ang.
beräkningen
av engångs-
avgifterna för
tjänstepension
för vissa lant-
brukskole-
föreländare.

3:o) I en till riksdagen avlåten, den 7 februari 1924 dagtecknad proposition nr 46 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att, utan hinder av bestämmelserna i övergångsstadgandena vid kap. VII av gällande reglemente för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., de engångsavgifter, vilka föreståndarna för lantbruksskolorna i Varpnäs, *Ake Ingeström*, och i Tomta, *Karl Funkquist*, hava att för egen tjänstepension erlægga, må, oaktat samma befattningshavare tillika äro innehavare av skolegendom, beräknas enligt den i 1 mom. första stycket av nämnda övergångsstadganden angivna regel.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet.

Såsom i propositionen erinras, ordnades genom beslut vid 1920 års riksdag pensionsförhållandena för, bland andra, här ifrågavarande befattningar genom införande i reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. av ett särskilt kapitel, innehållande pensionsbestämmelser beträffande befattningshavare hos hushållningssällskap m. fl. I övergångsbestämmelserna till detta kapitel stadgades i fråga om reglementets retroaktiva giltighet för de i kapitlet avsedda befattningshavarna föreskrifter av den innebörd, att statens bidrag till engångskostnaderna härför i regel skulle täcka hela den del av engångskostnaden för tjänstepensioneringen, som icke motsvarades av de tjänstepensionsavgifter, befattningshavaren skulle hava erlagt under den tid, för vilken regle-

mentet erhållit retroaktiv giltighet, varigenom huvudmannen befriades från retroaktiv avgift. Från denna regel gjordes emellertid undantag beträffande, bland annat, lantbruksskola, där skolföreståndaren tillika vore innehavare av skolegendom. Anledningen till detta undantag var, enligt vad som framgår av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet (nr 382/1920), att nämnda lantbruksskolföreståndare beräknats såsom innehavare av skolegendom vara i stånd att själva bestrida engångsavgiften.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning avser, att lantbruksskolföreståndarna Ingeström och Funkquist, vilka äro innehavare av skolegendom, skulle utan hinder av vad sålunda i förenämnda övergångsbestämmelser blivit stadgat berättigas erlägga engångsavgift i enlighet med de föreskrifter, som gälla för lantbruksskolföreståndare, vilka icke innehava sådan egendom; och har till stöd härför anförts, bland annat, att det ingalunda vore säkert, att innehav av skolegendom medförde en sådan ekonomisk ställning, att en avsevärd engångsavgift utan större svårighet kunde erläggas, ävensom att en dylik belastning givetvis kunde medföra minskning i rörelsekapitalet för egendomen med den påföljd, att denna bleve lidande. De engångsavgifter, som ifrågavarande befattningshavare enligt för dem gällande bestämmelser hava att erlägga, utgöra enligt uppgift av styrelsen för pensionsanstalten för Ingeström 12,574 kronor och för Funkqvist 9,452 kronor, medan engångsavgifterna, därest de finge beräknas enligt reglerna för lantbruksskolföreståndare, vilka icke äro innehavare av skolegendom, skulle uppgå till respektive 5,759 kronor och 4,329 kronor. Det belopp, varom pensionsanstalten vid bifall till Kungl. Maj:ts framställning skulle gå miste, utgör sålunda i runt tal 11,900 kronor.

Ehuru utskottet icke kunnat undgå att hysa tvekan beträffande lämpligheten av att, på sätt i propositionen föreslagits, frångå de år 1920 antagna bestämmelserna i förevarande hänseende, har utskottet likväl, med hänsyn till vad i statsrådsprotokollet anförts, funnit sig icke böra motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får fördenskull hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

B. Allmänna indragningsstaten.

I. Ang. försvarsdepartementet.

4:o) I en inom andra kammaren av herr *Holmgren* väckt motion nr 7 har hemställts, »att riksdagen ville medgiva, att daglönaren vid flottans varv i Karlskrona Abraham Olssons änka *Emelia Sofia Petronella Olsson*, född

Ang.
pension åt
daglönaren
A. Olssons
änka.

Mattisson, må från och med den 1 januari 1924, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor».

Till stöd för yrkandet har i motionen anförts, bland annat, att daglönaren Olsson, som var född den 31 oktober 1862, den 18 april 1883 anställdt som daglönare vid flottans varv i Karlskrona, den 3 december 1891 skadats i tjänsten samt den 5 mars 1922 avlidit. Hans änka, född den 1 juni 1863, ägde en till 6,000 kronor taxeringsvärderad, delvis skuldbelastad fastighet, vilken emellertid gäve endast ringa inkomst. Hennes arbetsförmåga vore enligt läkarintyg på grund av sjukdom i hög grad nedsatt. Hon hade jämväl att omhändertaga en 23-årig dotter, som lede av fallandesjuka.

Av ett vid motionen fogat läkarintyg inhämtas, att daglönaren Olsson avlidit i hjärnblödning efter att förut under något års tid hava lidit av åderförkalkning.

Utskottet får i övrigt hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret; och har nämnda ämbetsverk i ärendet inhämtat yttrande av marinförvaltningen, som hört varvschefen vid flottans station i Karlskrona.

Varvschefen. *Varvschefen* anför i sitt yttrande följande:

»Riktigheten av de i motionen lämnade uppgifterna angående avlidne daglönaren Abraham Olsson vitsordas. Den skada Olsson ådragit sig i tjänsten bestod i förlust av synen å ena ögat.

Från varvschefens sida är intet att erinra mot bifall till den väckta motionen, och vill jag erinra dels därom att 1922 års riksdag enligt skrivelse nr 302 punkt 25 tilldelat en daglönareänka och hennes minderåriga barn årligt understöd från allmänna indragningsstaten, dels därom att varvschefen härstädes i anledning av marinförvaltningens resolution den 20 mars 1923 uti avgivet yttrande tillstyrkt bifall till en vid sagda års riksdag väckt motion om understöd med 200 kronor årligen åt avlidne plåtslagaren vid härvarande varv Karl O. Jonassons änka. Huruvida sistnämnda motion blivit av riksdagen bifallen har icke blivit mig delgivet.»

Marinförvaltningen har — under erinran om 1923 års riksdags beslut att bevilja pension åt daglönaränkan Gärda Matilda Jonasson, född Andersson — för egen del instämt i vad varvschefen anför.

Statskontoret. *Statskontoret* har avgivit ett så lydande utlåtande:

»Över det i motionen nr 7 väckta förslaget att bevilja pension å 300 kronor åt daglönaren Abraham Olssons änka har marinförvaltningen yttrat sig i bilagda skrivelse av den 28 nästlidne februari, varvid fogats ett yttrande av varvschefen vid flottans station i Karlskrona. De föregående fall, som åberopats i nämnda yttranden, synas statskontoret knappast vara av beskaffenhet att giva något stöd för bifall till motionen, enär i berörda fall i motsats mot i nu föreläggande kunnat åberopas att familjeförsörjarens död förorsakats

av sjukdom, som mer eller mindre uppenbart sammanhänge med hans tjänst. Men såsom i motionen framhållits har 1923 års riksdag under ungefär liknande förhållanden, som i detta fall föreligga, beviljat pension åt daglönaränkan Josefina Schölander; och i flera fall under de senare åren hava pensioner tillerkänts ålderstigna och medellösa änkor efter arbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori. På grund härav och då beträffande änkan Olsson visserligen upplysts att hon icke alldeles saknar tillgång, men å andra sidan framhållits, att hon har att taga omvårdnad om en fallandesjuk dotter, vill det synas, som om någon erinran icke vore att göra mot det i förevarande motion framställda förslaget.»

Såsom statskontoret framhållit, har icke i förevarande fall — liksom uti de av varvschefen och marinförvaltningen åberopade — mannens död förorsakats av sjukdom, som sammanhängt med hans tjänstgöring. Ej heller har, såvitt handlingarna i ärendet giva vid handen, den skada, som den 3 december 1891 drabbat Olsson i tjänsten, inverkat på hans tjänstgöring vid flottans varv. Vid sådant förhållande och då änkan Olsson icke alldeles saknar tillgångar, synes det kunna ifrågasättas, huruvida pension av statsmedel bör beredas henne. Med hänsyn till Olssons långa tjänstetid och övriga i ärendet åberopade omständigheter har utskottet emellertid ansett sig böra förorda, att ett årligt understöd beviljas änkan Olsson till samma belopp, som av 1923 års riksdag tillerkänts den i marinförvaltningens yttrande avsedda daglönaränkan eller 200 kronor. Beloppet torde böra anvisas från allmänna indragningsstaten och utgå från och med den 1 januari 1924.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 7, må medgiva, att daglönaren vid flottans varv i Karlskrona Abraham Olssons änka Emelia Sofia Petronella Olsson, född Mattisson, må från och med den 1 januari 1924 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av tvåhundra kronor.

5:o) I en inom andra kammaren av herrar *Carlström* i Helgagård och *Fast* väckt motion nr 17 har hemställts, »att riksdagen måtte medgiva sergeanten i Kungl. Smålands husarregemente *Carl Oskar Ragnar*, vid erhållet avsked, pension å allmänna indragningsstaten i likhet med den som tillfaller sergeant på stat».

Ang.
pension åt
sergeanten
C. O. Ragnar.

Beträffande motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Av motionen med därvid fogade bilagor samt av tillgängliga handlingar i övrigt inhämtas, att Ragnar, som är född den 18 september 1873, den 18 september 1893 antagits till indelt husar, 1897—98 genomgått hovslagar-skola och den 1 maj 1898 anstälts som hovslagarbeställningsman, att han den 30 januari 1903 övergått på ny stat som obefordrad stamanställd

volontär genom kontrakt med anställningstid från och med sistnämnda dag »intill uppnådd pensionsålder enligt nuvarande och framdeles blivande bestämmelser», att han den 24 augusti 1904 befordrats till hovslagarvicekorpral, den 25 november samma år till hovslagarkorpral, den 1 januari 1915 till hovslagarfurir av andra klass och den 1 januari 1919 till hovslagarfurir av första klass, allt vid Smålands husarregemente, att han sedan den 1 januari 1908 uppehållit befattningen som hovslagarunderofficer vid regementet och sedan 1913 varit lärare i praktiskt hovbeslag vid regementets hovslageriskola, vilka befattningar han skött på ett i allo berömvärt sätt, samt att han den 20 januari 1914 utnämnts till sergeant i regementet.

Av handlingarna framgår vidare, att vederbörande regementschef hos Kungl. Maj:t gjort framställning om beredande åt Ragnar vid uppnådda 50 levnadsår av pension lika med den, som tillkomme sergeant av första klassen på stat. I häröver avgivet utlåtande anförde arméförvaltningens civila departement — med förmälan att Ragnar, därest han kvarstode i tjänst till fyllda 50 år, bleve berättigad att från Vadstena krigsmanshuskassa åtnjuta författningsenligt underhåll jämte korpralstillägg — att departementet, vid det förhållande, att Ragnar endast innehaft manskapsbeställning på stat och det av verkställd utredning icke framkommit, att han på grund av sjuklighet vore urståndsatt att försörja sig och sin familj, samt då ett bifall till ansökningen sannolikt skulle föranleda många liknande framställningar, funne sig böra avstyrka densamma. Sedan statskontoret i infortrat utlåtande instämt i vad arméförvaltningens civila departement anfört, fann Kungl. Maj:t enligt beslut den 11 november 1921 den gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Sedermera har, på sätt jämväl av handlingarna framgår, Kungl. Maj:t, som tidigare genom särskilda beslut beviljat Ragnar tillstånd att kvarstå i tjänsten under angivna tider, senast intill den 18 september 1923, enligt beslut den 9 mars 1923 medgivit, att Ragnar finge kvarstå i tjänst vid regementet under ytterligare högst tre år till och med den 18 september 1926.

Utskottet.

Då Ragnar under mer än 30 års tid varit i krigstjänst och alltsedan år 1908 med bästa vitsord fullgjort åligganden, vilka, såvitt handlingarna i ärendet utvisa, i fråga om ansvar och krav på fackinsikter torde kunna jämföras med dem, som tillhöra underofficer på stat, vill det synas utskottet, som om vissa billighetsskäl talade för beredande åt Ragnar efter avskedstagande ur tjänsten av någon pension utöver det underhåll, som författningsenligt må komma att tillerkännas honom från Vadstena krigsmanshuskassa. Vid det förhållande, att Ragnar, såsom av den förestående redogörelsen framgår, medgivits rätt att kvarstå i sin tjänst till och med den 18 september 1926 och då frågan, huruvida Ragnar på grund av sin tjänstgöring som hovslagarunderofficer bör tillerkännas pension eller under-

stöd av statsmedel, synes böra upptagas först i samband med hans avskedstagande, har utskottet emellertid ansett sig sakna anledning att nu ingå på en närmare prövning av detta spörsmål.

Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motion II:17 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

6:o) I en inom andra kammaren av herr *Bäcklund* väckt motion nr 67 har hemställts, »att riksdagen måtte medgiva, att förre indelte soldaten vid Skaraborgs regementes livkompani nr 55 *A. V. Ragnar* må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhållit avsked från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att pensionen jämte vad honom är tilldelat från Vadstena krigsmanshuskassa och invalidhusfonden uppgår till sammanlagt 600 kronor».

Ang.
pension
åt förre sol-
daten *A. V.*
Ragnar.

Av utredningen i ärendet inhämtas, att *Ragnar*, som är född den 16 september 1856 och den 29 september 1876 antagits till soldat vid Skaraborgs regemente, där han den 8 april 1919 befordrats till korpral i regementet, under tiden den 9 april 1915—den 12 maj 1921 varit i ständigt tjänstgöring vid regementet och därvid sysselsatts med murnings- m. fl. arbeten. Sistnämnda dag drabbades *Ragnar* av en hjärnblödning, varvid vänstra kroppshalvan till större delen förlamades. Till följd härav nödgades *Ragnar*, som enligt läkarintyg efter hjärnblödningen var oförmögen till arbete, den 29 mars 1922 taga avsked ur krigstjänsten.

Enligt läkarbetyg av den 20 december 1923 är *Ragnar* fortfarande på grund av kvarstående förlamning i en del av vänstra armens och vänstra benets muskler till arbete oförmögen.

Av ett utav vederbörande fattigvårdsstyrelsens ordförande den 31 december 1923 utfärdat intyg utvisas, att *Ragnar* »är i behov av allt det understöd, som kan givas honom».

Av tillgängliga handlingar framgår vidare, att *Ragnar*, som den 16 september 1923 fyllt 67 år, från Vadstena krigsmanshuskassa uppbär underhåll med 200 kronor årligen, varå för närvarande utgår dyrtidstillägg med 150 kronor för år räknat. Härförutom åtnjuter han gratifikation från invalidhusfonden med 75 kronor för år, vartill kommer till honom utgående pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring till belopp av 133 kronor årligen. De här angivna förmånerna utgöra tillhopa 558 kronor för år.

Till stöd för yrkandet om pension åt *Ragnar* har i motionen anförts, bland annat, att 1923 års riksdag på framställning av Kungl. Maj:t beviljat indelte furiren vid Skaraborgs regemente *C. A. Thorsell* pension å allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att pensionen jämte vad honom kunde bliva tilldelat från Vadstena krigsmanshuskassa uppginge till sammanlagt 600 kronor, samt att, då *Ragnar* och *Thorsell* tjänat vid

samma regemente, den förstnämnde med tjänstgöring i regementets morningsarbeten och den sistnämnde med tjänstgöring i regementets matinrättning, bägge syntes lika berättigade till pension av statsmedel och till samma belopp.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Utskottet.

På sätt framgår av vid motionen fogade handlingar, gjorde Ragnar med anledning av den honom drabbade hjärnblödningen i skrivelse den 13 mars 1922 framställning till riksförsäkringsanstalten om ersättning för den sålunda lidna skadan. Till svar härå meddelade anstalten i skrivelse den 18 i samma månad, att ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, icke kunde tillerkännas, enär nämnda förordning icke ägde tillämpning i fråga om indelt manskap. Ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete syntes ej heller kunna utgå i förevarande fall, enär, såvitt handlingarna i ärendet utvisade, den ifrågakvarande sjukdomen ej uppkommit till följd av olycksfall i arbete.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift den 26 februari 1923 hemställde sedermera Ragnar, att Kungl. Maj:t måtte åt honom utverka pension eller understöd under hans återstående livstid till ett sammanlagt belopp av 600 kronor per år, räknat från avskedstagandet från regementet. I häröver avgivet utlåtande den 20 mars 1923 anförde arméförvaltningens civila departement, efter omnämmande av Ragnar tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa och gratifikation från invalidhusfonden — vilken sistnämnda förmån med anledning av den föreliggande framställningen av departementet från och med år 1923 höjts från dittillsvarande belopp 15 kronor till ovan angivna summa 75 kronor årligen — att departementet, då Ragnar sålunda redan åtnjöte det understöd, vartill han författningsenligt vore berättigad, funne sig icke kunna tillstyrka bifall till ansökningen. Enligt beslut den 13 april 1923 fann Kungl. Maj:t den förevarande framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Av vad nu anförts framgår, att frågan om beredande åt Ragnar av pension eller understöd utöver honom tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa redan varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning utan att föranleda framställning till riksdagen. Någon anledning att frångå den ståndpunkt, Kungl. Maj:t sålunda intagit, torde enligt utskottets mening icke föreligga. Den tid av omkring 6 år, under vilken Ragnar varit i ständig tjänstgöring vid regementet, har synts utskottet alltför kort för att motivera något understöd av statsmedel utöver de till Ragnar i hans egenskap av f. d. indelt soldat författningsenligt utgående förmånerna. Att, såsom motionären åsyftat, likställa förevarande fall med den av sistlidet års riksdag behandlade frågan om pension åt indelte furiren vid Skaraborgs regemente C. A. Thorsell, lärer icke vara riktigt,

da Thorsell, vilken varit anställd såsom indelt från och med den 25 september 1874, alltsedan mars månad 1907 oavbrutet tjänstgjort i regementets matinrättning, där han från och med år 1913 uppehållit kokerskebefattningen.

På grund av vad här anförts har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till den föreliggande motionen. Utskottet hemställer sålunda,

att förevarande motion II:67 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Ang. socialdepartementet.

7:o) I en till riksdagen avlåten, den 15 februari 1924 dagtecknad proposition nr 42 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—3:o hemställt.

a) I punkt 1:o av sagda proposition har hemställts, att riksdagen må medgiva, att läkaren vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö *Frans Edvard Berglund* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från befattningen, under sin återstående livstid å allmänna in-
dragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 3,000 kronor.

*Ang.
pension åt
läkaren vid
statens
tvångsarbets-
anstalt å
Svartsjö F. E.
Berglund.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att Berglund, som är född den 6 november 1861 och sålunda år 1924 fyller 63 år, den 13 december 1890 avlagt medicine licentiatexamen, att han efter en kortare tjänstgöring såsom extra läkare i Hedemora uppehållit förordnande såsom järnvägläkare å statsbanan Rosshyttan—Byvalla under följande tider nämligen 3—24 mars och 21 juni—21 juli 1889 samt 28 februari—22 mars och 26 juni—1 augusti 1899, att han tjänstgjort såsom amanuens vid kirurgiska kliniken å akademiska sjukhuset i Uppsala under tiden 1 januari 1890—1 november 1891, att han den 1 november 1891 anställdes såsom läkare vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, i vilken egenskap han alltsedan dess tjänstgjort, samt att han under den tid, han varit bosatt å Svartsjö, i trakten där i flera hänseenden fullgjort en provinsialläkares åligganden.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med hänsyn till vad i propositionen anförts har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, varför utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Ang.
tilläggs-
pension åt
förra kam-
reraren å
övergångsstat
hos medicinal-
styrelsen
J. Willners.

b) Under punkt 2:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att förra kamreraren å övergångsstat hos medicinalstyrelsen *John Willners* må, räknat från och med den 1 augusti 1923, under sin återstående livstid uppbära, utöver den honom författningsenligt tillkomna pensionen, en tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av 600 kronor årligen.

Av utredningen i ärendet framgår, bland annat, följande:

Willners, som är född den 19 mars 1858, utnämndes den 5 december 1901 att från och med den 1 januari 1902 vara kamrerare hos medicinalstyrelsen. Vid styrelsens senaste omorganisation från och med år 1915 förändrades den av Willners innehavda befattningen, som tillhörde den s. k. andra normalgraden, till en befattning av första graden, och tillerkändes Willners, vilken därvid uppfördes å övergångsstat, samtidigt ett personligt lönetillägg till belopp av 1,300 kronor för år, motsvarande det provisoriska avlöningstillägg, som han under åren 1912—1914 åtnjutit men som med tillämpande av de från och med år 1915 gällande nya satterna för medicinalstyrelsen skulle komma att upphöra.

Genom beslut den 26 juli 1923 har Kungl. Maj:t, jämlikt bestämmelse i 6 § sista stycket av den civila pensionslagen, förklarat Willners, som alltsedan den 9 november 1919 åtnjutit tjänstledighet till följd av styrkt sjukdom och enligt läkarintyg fortfarande vore på grund av sjukdom urständssatt att sköta sin tjänst, skyldig att från tjänsten avgå samt beviljat honom avsked. I samband med avskedet har Willners i enlighet med det för honom gällande pensionsunderlaget tillerkänts pension till belopp av 4,000 kronor årligen, motsvarande den till honom å övergångsstat utgående lönen jämte intjänade ålderstillägg. Vid pensionens bestämmande har hänsyn författningsenligt icke kunnat tagas till det Willners tillerkända personliga lönetillägget.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att Willners skulle tillerkännas en tilläggspension till belopp, motsvarande den del av det till honom utgående personliga lönetillägget, som beräknats såsom lön, eller 600 kronor, varigenom hans pension skulle, liksom hans sammanlagda avlöning, motsvara vad honom skulle hava tillkommit, därest han tillhört den för medicinalstyrelsen under åren 1915—1921 gällande staten. Med hänsyn till de i ärendet åberopade särskilda omständigheterna har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till detta förslag.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

e) I punkt 3:o har hemställtts, att riksdagen må medgiva, att karantänsbiträdet vid karantänsanstalten på Kängö *Adiel Ågren* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från anställningen äger rum, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 700 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår i huvudsak följande.

Ågren, som är född den 25 augusti 1857, antogs såsom soldat vid Bohusläns regemente den 11 januari 1878 och erhöll därifrån avsked den 10 juli 1889. Hans tjänstgöring vid regementet var enahanda med övriga indelta soldaters (rekrytutbildning och årliga regementsmöten). Hans avlöningsförmåner grundade sig på avtal med rotehållaren enligt fastställt legokontrakt. Allt sedan den 1 maj 1904 har Ågren innehaft sin nuvarande befattningsvid karantänsanstalten på Kängö. Vid avgången från Bohusläns regemente var han enligt ett av regementsläkaren A. H. Westman den 8 juli 1889 utfärdat intyg till fortsatt krigstjänst oförmögen i anseende till kronisk öronflytning och allmän svaghet samt ägde minskad förmåga att med arbete försörja sig. Enligt av förre karantänsläkaren på Kängö G. Hjortzberg i augusti 1923 utfärdat intyg lede Ågren av ett omkring barnhuvudstort vänstersidigt ljumskbräck, som, enligt uppgift, vid visst arbete vore ett absolut hinder för arbetets utförande, så mycket mer som bräcket icke kunde hållas inne med bandage. I sitt nuvarande tillstånd vore Ågren sålunda ej arbetsduglig. Hjortzberg, som under mer än 19 år kunnat följa Ågrens arbete vid karantänsanstalten, intygade emellertid *dels* att Ågren under nämnda tid icke lidit av någon öronflytning, *dels ock* att under samma tid Ågrens arbetsförmåga — fränsett den i samband med bräcket under sista tiden uppkomna nedsättningen av arbetsförmågan — icke varit nedsatt, utan hade Ågrens arbetsprestation ej på något sätt stått tillbaka i jämförelse med kamraternas. Ågren hade ägt god yrkesskicklighet såsom snickare, en förmåga, som ofta tagits i anspråk vid arbetet på Kängö.

I skrivelse den 28 januari 1924 har *medicinalstyrelsen* framhållit, att, ehuru Ågren under senaste tiden icke varit fullt arbetsför, styrelsen icke ansett sig böra begagna rätten att på denna grund uppsäga Ågren från en tjänst, som han förut i många år skött på ett tillfredsställande sätt. Styrelsen ansåge i hög grad önskvärt, om någon pension kunde beredas Ågren. På grund av den minskning av arbetet vid karantänsanstalten, som inträtt till följd av de nya bestämmelserna i kungörelsen den 30 april 1920 angående åtgärder till förekommande av pestens m. fl. sjukdomars införande i riket, syntes något nytt karantänsbiträde icke behöva anställas vid Ågrens avgång från tjänsten. En pensionering av Ågren syntes alltså icke komma att föranleda någon ökad utgift för statsverket.

Till grund för beräkning av den pension, som skulle kunna tillerkännas Ågren, ansåge styrelsen böra läggas den till honom för närvarande utgående årsavlöningen (arvode 960 kronor jämte ålderstillägg 120 kronor) tillhoppa 1,080 kronor. Två tredjedelar härav utgjorde 720 kronor, med vilket belopp

Ang.
pension åt
karantäns-
biträdet vid
karantäns-
anstalten
på Kängö
A. Ågren.

pension skulle kunna begäras, därest Ågren uppnått 35 tjänsteår. Ågren hade emellertid den första i månaden näst efter den, varunder han komme att uppnå 67 års ålder, innehaft statsanställning under sammanlagt endast 31 år 10 månader. Till följd härav skulle hans pension, enligt ovan angivna beräkningsgrund, utgöra 655 kronor. Utöver nyss angivna avlöningsförmåner åtnjöte emellertid Ågren förmån av fri bostad, bestående av två rum och kök. Därest denna förmån, uppskattad till 200 kronor, vilket vore mycket lågt beräknat, jämväl skulle kunna läggas till grund för pensionens beräkning, skulle densamma uppgå till 775 kronor.

Uti infordrat utlåtande den 5 februari 1924 har *statskontoret* funnit goda skäl föreligga att bereda någon pension av statsmedel åt Ågren, när denne efter långvarig tjänst inom kort nödgades lämna sin anställning, samt ansett pensionsbeloppet skäligen kunna bestämmas till 700 kronor.

Departementschefen har beträffande pensionsbeloppets storlek anslutit sig till statskontorets förslag.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Såsom av det ovanstående framgår, har till grund för beräkning av den för Ågren ifrågasatta pensionen lagts en tjänstetid i statens tjänst av omkring 31 år. Häri ingår emellertid den tid av omkring 11 år, under vilken Ågren varit anställd som indelt soldat vid Bohusläns regemente. Då enligt utskottets mening vid pensionens bestämmande samma avseende ej bör fästas vid denna anställning som vid Ågrens tjänstetid å karantänsanstalten, har utskottet ansett någon reducering av det föreslagna pensionsbeloppet böra äga rum; och har utskottet, med hänsyn jämväl till i ärendet anförda omständigheter i övrigt, funnit pensionen ej böra bestämmas till högre belopp än 450 kronor årligen. Utskottet tillåter sig erinra, att Ågren å sistnämnda belopp kommer i åtnjutande av, förutom dyrtidstillägg, enahanda pensionstillägg som enligt Kungl. Maj:ts förslag eller 180 kronor.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande framställning, må medgiva, att karantänsbiträdet vid karantänsanstalten på Käsö Adiel Ågren må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från anställningen äger rum, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av fyrahundrafemtio kronor.

III. Ang. kommunikationsdepartementet.

*Ang.
pension åt
förra järn-
vägsarbetaren
K. G. Karls-
son.*

8:o) I en inom andra kammaren väckt motion nr 158 har herr *Hage* hemställt, »att riksdagen ville i stället för det nu utgående understödet av 120 kronor per år tillerkänna f. d. järnvägsarbetaren *Karl Gustaf*

Karlsson i Gällivare en årlig pension av 300 kronor att utgå från och med den 1 juli 1924».

I motionen har anförts, bland annat, att Karlsson, som är född år 1851 och från början av 1870-talet till år 1902 med vissa mindre avbrott varit anställd vid statens järnvägsbyggnader, genom beslut av 1915 års riksdag å allmänna indragningsstaten tillerkänts ett årligt understöd av 120 kronor, att detta belopp bestämts med hänsyn därtill, att Karlsson från norska statsbanorna åtnjöte understöd med 180 kronor årligen på grund av en skada, som han under arbete på den norska delen av riksgrensbanan ådragit sig, att värdet av sistnämnda understöd numera till följd av kursskillnaden mellan svenska och norska kronor betydligt nedgått, så att Karlsson ej längre erhöle det sammanlagda belopp av 300 kronor årligen, som med riksdagens ovannämnda beslut avsetts, att Karlsson vore oförmögen till arbete och medellös samt att någon möjlighet till förhöjning i det från norska statsbanorna utgående understödet ej syntes föreligga.

I betraktande av Karlssons långvariga anställning i statens järnvägars tjänst och med hänsyn till de i motionen anförda omständigheterna i övrigt har utskottet funnit billigt, att någon förhöjning i det till honom utgående understödet äger rum. Denna förhöjning torde emellertid böra på det sätt begränsas, att det sammanlagda understödet jämte vad till Karlsson utgår från norska staten i huvudsak bibehålles vid den storlek, som med riksdagens år 1915 fattade beslut avsågs. I sådant avseende vill utskottet förorda ett belopp av 100 kronor årligen; och tillåter sig utskottet i detta sammanhang erinra, att Karlsson å det från allmänna indragningsstaten beviljade understödet äger uppbära, förutom dyrtidstillägg, pensions-tillägg enligt av riksdagen antagna grunder.

Utskottet.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 158, må medgiva, att förre järnvägsarbetaren Karl Gustaf Karlsson må, utöver honom av 1915 års riksdag tillerkänt understöd till belopp av 120 kronor, från och med den 1 januari 1924 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ytterligare etthundra kronor.

IV. Ang. jordbruksdepartementet.

9:o) I en till riksdagen avlåten, den 7 februari 1924 dagtecknad proposition nr 47 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—4:o hemställt.

Ang.
pension åt
f. d. förestån-
daren för
meteorologi-
ska central-
anstalten,
professorn
N. G. Ekholms
änka Agnes
Ekholm.

a) I punkt 1:o av nämnda proposition har hemställts, att riksdagen må medgiva, att f. d. föreståndaren vid meteorologiska centralanstalten, professorn Nils Gustaf Ekholms änka *Agnes Ekholm, född Bodén*, må, räknat från och med den 1 maj 1923, under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas, att professorn Ekholms änka hos Kungl. Maj:t anhållit om en årlig pension av 4,000 kronor och vid ansökningen fogat utdrag av bouppteckningen efter Ekholm, utvisande att han avlidit den 5 april 1923 och såsom stärbhusdelägare efterlämnat allenast änkan och syskon samt att behållningen i boet utgjorde 14,030 kronor 34 öre.

Till stöd för sin framställning har sökanden anfört följande.

Professorn Ekholm, som vid meteorologiska centralanstalten tjänstgjort från 1890 såsom vetenskapligt biträde och från 1902 till och med 1913 såsom amanuens, hade först 1914, från och med vilket år ny stat faststälts att gälla för anstalten, kommit i åtnjutande av med ordinarie statstjänst förenade löneförmåner. Som han emellertid då redan uppnått en ålder av 63 år, hade han icke kunnat vinna inträde i civilstatens änke- och pupillkassa. Ekholm hade sedermera vid 70 års ålder frånträtt sin befattning såsom föreståndare för anstalten och hade då tillerkänts en årlig pension av 5,000 kronor. Någon pension åt hans efterlevande hade däremot ej beviljats.

Vad anginge makarnas ekonomi, så hade de löneförmåner Ekholm intill 1914 åtnjutit icke räckt till levnadsomkostnaderna, långt mindre till amortering av studieskulder. Bouppteckningen efter Ekholm utvisade visserligen en behållning av omkring 14,000 kronor. Att märka vore emellertid, att behållningen icke utgjordes av uteslutande kontanta medel. Däri inginge nämligen värdet av en å ofri grund uppförd sommarbostad, belägen vid norra Värmdön i Stockholms län, vilken av vederbörande taxeringsmyndighet taxerats till 11,000 kronor men i själva verket — enligt av sökanden åberopat intyg av två personer — representerade ett värde av allenast 6,800 kronor. Den nettobehållning, som återstode sedan boets skulder reglerats, uppginge till så ringa belopp, att avkastningen därav icke kunde i ringaste mån skydda sökanden från umbäranden.

Tilläggas finge, att sökanden, som vore 58 år gammal, lede av kräfte, varför hennes krafter vore mycket nedsatta. Även synförmågan vore — enligt vad av sökanden åberopat läkarintyg utvisade — nedsatt.

Statskontoret har i utlåtande den 7 november 1923 — under erinran att 1921 års riksdag under liknande förhållanden beviljat pension å 1,000 kronor åt f. d. intendenten vid naturhistoriska riksmuseet, professorn A. G. Nathorsts änka (R. skr. nr 196 p. 2) — för sin del icke funnit anledning att i nu förevarande fall tillstyrka beviljande av högre belopp än det, som sålunda beviljats professorn Nathorsts änka, att utgå från och med den 1 maj 1923.

Departementschefen har anslutit sig till statskontorets förslag.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

På grund av vad i propositionen anförts har utskottet funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

b) I punkt 2:o har hemställts, att riksdagen må medgiva, att f. d. domänintendenten i Örebro län *Frans Erik August Baeckström* må från och med den 1 januari 1924 under sin återstående livstid uppbära en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 2,000 kronor.

Ang.
pension åt
f. d. domän-
intendenten
F. E. A.
Baeckström.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag, som står i överensstämmelse med tidigare av riksdagen i liknande fall meddelade beslut, har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet får sålunda hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

c) Under punkt 3:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att f. d. rektorn vid lantbruks- och mejerinstitutet vid Alnarp, professorn *Kristian Oskar Mathias Weibulls änka Hilda Amalia Weibull, född Åkerblom*, må, räknat från och med den 1 juni 1923, under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 800 kronor.

Ang.
pension åt
f. d. rektorn
vid lantbruks-
och mejeri-
institutet vid
Alnarp
K. O. M.
Weibulls änka
Hilda Amalia
Weibull.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att professorn Weibulls änka till Kungl. Maj:t ingivit ansökan om erhållande från och med den 1 juni 1923 av pension till belopp, som kunde prövas skäligt, och vid ansökningsfogat dels prästbevis, utvisande att sökanden är född den 8 maj 1865, dels avskrift av instrument över bouppteckning efter professorn Weibull, varav inhämtas, att Weibull, som avled den 26 maj 1923, såsom stärbhusdelägare efterlämnat änka och tre ogifta, myndiga barn samt att behållningen i boet uppginge till 41,774 kronor 1 öre, dels ock av läkare utfärdat intyg att änkefru Weibull på grund av genomgången operation i avsevärd mån blivit nedsatt till krafter och arbetsförmåga.

Till stöd för sin framställning har sökanden anfört bland annat följande.

Professorn Weibull, vilken var född den 23 december 1856, hade 1883 — efter avlagd filosofie doktorsgrad vid Lunds universitet, där han jämväl uppehöll en docentur — antagits till laborator i kemi vid lantbruks- och mejerinstitutet vid Alnarp. 1886 förordnades han till ordinarie lärare i fysik och meteorologi vid samma institut samt 1887 till ordinarie lärare i kemi och geologi därstädes. Föreståndare för Malmöhus läns kemiska kontrollanstalt samma år samt lärare i mineralogi vid kemisk-mineralogiska institutionen i Lund åren 1893—1902, utnämndes och förordnades han den 31 december 1902 till lektor i kemi och geologi vid nämnda institut, varjämte han den 19 oktober 1911 förordnades att från och med den 1 november 1911 vara rektor vid institutet. Den 1 december samma år tillades honom professors namn. I samband med fastställandet av ny stat för sagda institut utnämndes och förordnades han den 30 november 1917 att från och med den 1 januari 1918 vara professor i kemi och geologi vid institutet.

Efter att genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juli 1921 hava medgivits rättighet att tillsvidare intill den 1 november 1922 kvarstå i sin professorsbefattning, erhöll Weibull den 27 oktober 1922 avsked från samma befattning från och med den 1 november 1922, varjämte han från och med sistnämnda dag entledigades från det honom meddelade förordnandet att vara rektor vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp.

Genom beslut den 12 oktober 1922 förklarade statskontoret professorn Weibull berättigad att från och med den 1 november 1922 under sin återstående livstid åtnjuta pension till belopp av 5,000 kronor årligen, att utgå enligt bestämmelserna i civila pensionslagen.

Efter Weibulls frånfälle den 26 maj 1923 hade pension i sedvanlig ordning icke kunnat beredas sökanden. Visserligen hade Weibull vid civilstatens pensionsinrättnings ombildning med 1908 års ingång till civilstatens änke- och pupillkassa jämlikt reglementet den 21 december 1907 (nr 136) för nämnda kassa beretts möjlighet att bliva delägare i kassan, vilket skulle hava skett innan han uppnådde en ålder av 60 år. Han hade emellertid icke begagnat sig av denna förmån, då hans ekonomiska ställning medförde, att han icke utan stora svårigheter kunde erlægga de betydliga retroaktivavgifter, som skulle ålegat honom vid inträde i kassan. Medverkande härtill hade också varit det förhållandet, att sökanden redan då angripits av den livsfarliga sjukdom, vilken medförde, att sökanden senare måste underkasta sig flera operationer, och som gjorde det högst osannolikt, att sökanden skulle överleva sin friske och livskraftige man. Emellertid hade professorn Weibull i stället tagit en livförsäkring å 10,000 kronor, vilket belopp nu inginge i boets tillgångar.

Av den vid professorn Weibulls frånfälle förrättade bouppteckningen framginge, att testamente rörande kvarlåtenskapen icke förefunnes samt att stärbhusets delägare vore, förutom sökanden, makarnas barn, vilka samtliga vore ogifta, nämligen lärarinnan vid Fredrika-Bremerförbundets lantushållningsseminarium vid Rimforsa Hilda Marit Hellén, född den 24 april 1889, numera, sedan den 1 september 1923, vikarierande assistenten vid kemiska laboratoriet vid kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå Gudrun Anna Louise, född den 7 december 1890, samt medicine studeranden vid Karolinska medicokirurgiska institutet i Stockholm Ragnar Carl Oscar, född den 10 juni 1896, av vars studietid för avläggande av medicine licentiatexamen ännu återstode omkring två år. Sökanden jämlikt giftorätt tillkommande andel i stärbhusets tillgångar utgjorde hälften av desamma eller 20,887 kronor. Emellertid finge uppmärksammas, att omkring hälften av sökandens tillgångar, eller i runt tal 10,000 kronor, funnes innestående i fastighet i Stocksund och i boet, i följd varav sökanden därav icke hade någon direkt inkomst för sitt uppehälle. Icke heller torde tillsvidare vara att förvänta någon större eller säker utdelning å i kvarlåtenskapen ingående, till sammanlagt 20,906 kronors värde uppskattade aktier.

Lantbruksstyrelsen har i avgivet yttrande tillstyrkt beviljande av en årlig pension till belopp av 1,000 kronor.

Statskontoret har i ärendet anfört följande:

Då behållningen i boet efter professorn Weibull överstigit 40,000 kronor samt sökanden icke hade minderåriga barn att försörja utan snarare torde kunna av sina barn påräkna ekonomiskt stöd, syntes det statskontoret kunna ifrågasättas, om pension av statsmedel överhuvud taget borde beredas sökanden.

Emellertid föreläge i detta fall vissa omständigheter, som måhända kunde anses vara av beskaffenhet att böra föranleda till beredande av något understöd åt sökanden. Först genom 1907 års reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa hade professorn Weibull fått tillfälle att vinna delaktighet i kassan. Han hade då redan uppnått så framskriden ålder att för sådan delaktighet måste erläggas högst betydande retroaktivavgift, till följd varav professorn Weibull icke ansett sig i stånd att begagna sig av den sålunda öppnade möjligheten till beredande av familjepension. Vidare vore sökanden nu enligt läkares intyg på grund av sjuklighet nedsatt till krafter och arbetsförmåga. Slutligen hade lantbruksstyrelsen till stöd för bifall till förevarande framställning framhållit Weibulls framstående förtjänster såsom lärare och vetenskaplig forskare och den stora betydelse, han i sådan egenskap utövat på landets jordbruk.

Därest Kungl. Maj:t på grund av berörda omständigheter skulle finna skäligt, att understöd av statsmedel i form av pension bereddes Weibulls änka, syntes dock beloppet böra begränsas till 800 kronor, att från allmänna indragningsstaten utgå från och med den 1 juni 1923 under sökandens återstående livstid, så länge hon förbleve änka.

Departementschefen har för egen del yttrat att, ehuru det med hänsyn till sökandens ekonomiska ställning kunde ifrågasättas, huruvida bidrag av statsmedel till hennes uppehälle oundgängligen erfordrades, han dock funne de till stöd för ansökningen i övrigt återopade omständigheter så beaktansvärda, att han lika med lantbruksstyrelsen ansåge sig böra förorda framställning till riksdagen om sökandens pensionering. Pensionsbeloppet syntes emellertid böra begränsas till av statskontoret föreslagna 800 kronor, att utgå från och med den 1 juni 1923.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

I betraktande av den ganska avsevärda behållningen i boet efter professorn Weibull har utskottet lika med statskontoret ansett det kunna ifrågasättas, huruvida pension eller understöd av statsmedel över huvud i förevarande fall borde ifrågakomma. Med hänsyn till såväl Weibulls långa tjänstetid och framstående förtjänster som övriga i ärendet anförda omständigheter har utskottet emellertid, om ock med tvekan, funnit sig böra tillstyrka beredande av pension åt hans änka till det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Enligt utskottets mening torde likväl anledning saknas att i förevarande fall medgiva pensions utgående före ingången av nästkommande budgetår.

Utskottet.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågasättande framställning, må medgiva, att f. d. rektorn vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp professorn Kristian Oscar Mathias Weibulls änka Hilda Amalia Weibull, född Åkerblom, må, från och med den 1 juli 1924 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av åttahundra kronor.

Ang.
pension åt
kommissions-
lantmätaren
E. Noréns
änka Ida
Malvina No-
rén.

d) Under punkt 4:o av förevarande proposition har hemställts, att riksdagen må medgiva, att kommissionslantmätaren Erik Noréns änka *Ida Malvina Norén, född Törnblom*, må från och med den 1 januari 1924 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 300 kronor.

Av utredningen i ärendet framgår huvudsakligen följande:

Kommissionslantmätaren Norén var född den 13 december 1828, konstituerades till lantmäteriauskultant den 25 maj 1849 samt förordnades till vice kommissionslantmätare i Uppsala län den 5 mars 1855 och till kommissionslantmätare i samma län den 16 januari 1863. Han utövade en mycket omfattande verksamhet. Avsked från kommissionslantmätarbefattningen beviljades Norén den 30 december 1893, varvid han tilldelades pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,600 kronor. Norén avled den 6 augusti 1904.

I det av Kungl. Maj:t den 5 juni 1863 utfärdade reglemente för civilstatens pensionsinrättning hade, bland annat, föreskrivits, att kommissionslantmätare, som önskade vinna inträde i pensionsinrättningen, skulle göra anmälan därom hos direktionen före utgången av 1863, varjämte stadgats skyldighet för delägare i pensionsinrättningen att erlagga bidrag till civilstatens enskilda änke- och pupillfond. Då Norén underlåtit att göra dylik anmälan, är hans änka icke berättigad till pension från civilstaten.

Därest kommissionslantmätaren Norén vunnit inträde i civilstatens pensionsinrättning, hade hans änka för närvarande varit berättigad till en årlig pension av följande belopp, förutom dyrtidstillägg:

pension efter sjätte klassen	kronor 200
tillägg av 20 procent enligt beslut av civilstatens fullmäktige ...	» 40
pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) an- gående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befatt- ningshavare i statens tjänst med flere	» 90
	<u>summa kronor 330.</u>

Av handlingarna framgår vidare, att bouppteckningen efter kommissionslantmätaren Norén utvisat så gott som ingen behållning, att änkan Norén är medellös och följaktligen i stort behov av understöd, samt att hon fyllt 77 år eller uppnått en levnadsålder, som gör henne oförmögen att själv nämnvärt bidra till sitt livsuppehälle.

Enligt vad lantmäteristyrelsen inhämtat, är intet av hennes barn i tillfälle att nämnvärt kunna bidra till hennes uppehälle.

I övrigt tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

På de i statsrådsprotokollet anförda skäl har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förevarande förslag, varför utskottet hemställer, .

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Ang.
pension
åt f. d. skog-
vaktaren C. A.
Gustafsson.

10:o) I en inom första kammaren av herr *Pers* väckt motion nr 85 har hemställts, »att riksdagen måtte besluta bevilja f. d. skogvaktaren *C. A. Gustafsson* i Bomhus en årlig pension av 1,000 kronor att utgå under hans återstående livstid».

I motionen har anförts, bland annat, följande:

Förre skogvaktaren C. A. Gustafsson i Bomhus föddes den 20 augusti 1857 i Algutsboda socken i Småland. Från sitt tionde år fick han deltaga i förvärvsarbete, först i hemorten, sedan i Gävle och i skogarna i Hälsingland och Dalarna. Vid 22 års ålder genomgick han Marma skogsskola och blev därpå först arbetsförman vid Marma skjutfält och sedan, efter ett år, skogvaktare hos Söderfors bruks aktiebolag, vilken plats han innehade under tiden från 1881 till 1898.

Till avgången från skogvaktarejänsten torde, förutom vacklande hälsa, ha bidragit en önskan att få ägna sig åt fri verksamhet för höjande av allmänhetens intresse för skogsvården. Han medverkade någon tid i Gävlepressen, och tog tillfällig anställning hos hushållningssällskapet i Gävleborgs län som skogsplantör.

År 1901 övertog Gustafsson redaktörskapet av tidningen Skogvaktaren, var enda populära av privat person utgivna skogstidning. Han var då 44 år gammal och alltså en i livet mognad man. De 23 år som förflutit sedan dess har han ägnat åt en hängiven propaganda för väckande av allmogens intresse för skogen och dess vård. Han har hållit föredrag om skogen i alla Sveriges landskap med undantag endast för Gotland och Bohuslän. Tidvis har han haft anställning hos skogsvårdsstyrelse eller hushållningssällskap, ibland har han varit kallad av föreläsningssällskap, ofta har han rest för organisation av skogssällskap eller skogvaktarnas sammanslutningar. Alltid har han arbetat för en billig penning, vanligen 10 kronor om dagen, då han på dagen samlat bönderna kring sig och gått med dem i skogen, påvisande felen som begåtts och hur en bättre vård skulle åstadkommas. På kvällarna har han hållit föredrag om skogsvården i skolhusen eller andra samlingslokaler som kunnat stå till buds. I allt har Gustafsson enligt egna anteckningar hållit 2,226 föredrag i skogssaken.

Han söker icke stoffera ut sig med någon lärd apparat. Utan förkonstling talar han om sina erfarenheter och ger sina råd. Av sin tjänst i skogen, av litteratur och umgänge med fackkunnigt skogsfolk och genom vidsträckt resor inom och utom landet har han skaffat sig goda insikter, framförallt av praktisk art. I sin verksamhet lägger han an på att väcka kärlek till och hänförelse för vår svenska skog, alltså att påverka viljan till en god skogsvård.

Tidningen Skogvaktaren är ett anspråkslöst blad, som utkommer en gång i månaden. Innehållet är hållet i en folklig ton, kortfattade uppsatser om skogsvård, naturskildringar, mötesreferat från skogsorganisationer, men även en och annan jakthistoria och gamla sägner. Han har arbetat upp den till en betydande spridning. Utan varje offentligt anslag och på egen risk utger Gustafsson alltjämt tidningen. Han är i bladet densamme som i talarestolen, den enkle anspråkslöse mannen som har något på hjärtat, nämligen att intressera för skogsvården, att höja känslan för naturen, och att rikta folkets blick på de näringskällor som kunna utvecklas i vårt vida land genom klokt anlagt arbete i skog och mark, på åker och äng.

Den föreningsverksamhet som Gustafsson satt i gång bland skogvaktare och kronojägare har främst syftat till att höja känslan för kallet. Det arbete som Gustafsson utfört på detta område måste skattas högt och har varit framgångsrikt. Skogvaktaren är icke den illa tälde polismannen utan vägledaren och rådgivaren, ofta vännen. Såväl skogvaktarnas som kronojägarnas organisationer se i Gustafsson sitt föredöme.

Ett sådant livsarbete, som det här skisserade, torde förtjäna att uppmärksammas av riksdagen. Det är missionären som utan tanke på egen vinning har i fri verksamhet lagt ned ett betydelsefullt arbete för en sak som är av den största betydelse för landet. En visad erkänsla i form av en statspension skulle uttrycka nationens tacksamhet för det ihärdiga arbete som Gustafsson utfört i anspråkslösa förhållanden och under blygsamma former.

Över förevarande motion har statskontoret på framställning av utskottet anbefallts avgiva utlåtande; och har nämnda ämbetsverk i ärendet inhämtat yttranden av Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, länsstyrelsen i nämnda län samt domänstyrelsen.

Hushållnings-
sällskapets
förvaltnings-
utskott.

Från hushållningssällskapets förvaltningsutskott har meddelats följande:

»Enligt uttalande från person, som närmare varit i tillfälle följa skogsvaktare Gustafssons verksamhet under den tid han tjänstgjorde hos Gävleborgs läns hushållningssällskap som skogsplantör, har från de mindre skogsägarnas sida herr Gustafssons verksamhet mottagits med särdeles stort intresse. I såväl praktisk handledning i skogsfrågor som vid exkursioner och i föredrag anses han på ett lyckligt sätt anpassat sin undervisningsverksamhet till den mindre skogsägarens behov av undervisning i skogsfrågor. Det anses ock att på grund härav herr Gustafsson i hög grad bidragit till genomförandet av det allmänna intresse för skogsvård, som numera är för handen ej minst inom Gävleborgs län.»

Länsstyrelsen
i Gävleborgs
län.

Länsstyrelsen i Gävle har i ärendet anfört:

»Länsstyrelsen har rörande förre skogsvaktaren Gustafsson inhämtat bland annat, att han under år 1899 varit tillförordnad skogsrättare hos Gävleborgs läns hushållningssällskap; att han under åren 1905—1906 tjänstgjort såsom länskogvaktare i Kopparbergs län samt därefter under några år såsom vandringslärare hos skogsvårdsstyrelsen i samma län med huvudsaklig uppgift att hålla föreläsningar om skogsvård ävensom att till mindre skogsägare lämna råd och upplysningar rörande skogens vård och kultur; att han sedan år 1899 inom rikets flesta provinser bedrivit en synnerligt livlig föreläsningverksamhet uti skogsfrågor av olika slag, att Gustafsson, vilken en tid varit bosatt i Valbo socken i detta län, under ett 10-tal år varit ledamot av nämnda sockens skolråd och därunder ivrigt verkat för bland annat anläggande av skolträdgårdar, att han även i övrigt livligt och intresserat deltagit i berörda kommuns angelägenheter och sålunda under minst 15 år varit fattigroteföreståndare där i socknen; att Gustafsson efter Bomhus inkorporering med Gävle stad likaledes verksamt deltagit i det offentliga livet där i staden och att han sålunda varit ledamot av Gävle stadsfullmäktige under åren 1918—1922; att Gustafsson under ett 20-tal år varit ordförande i Svenska skogsvaktareförbundets centralstyrelse och under ett 30-tal år varit ordförande i i Uplands och Gästriklands skogsvaktareförening av samma förbund; att han bildat ett flertal skogsodlingsföreningar inom skilda trakter av riket huvudsakligen Dalarna och Småland; att han vidare på egen bekostnad och eget initiativ huvudsakligen i skogsvårdsändamål företagit studieresor i Finland, Ryssland, Tyskland, Danmark och Norge.

Gustafssons synnerligen omfattande och livliga verksamhet i skogsvårdens intresse synes hava varit präglad av ett djupt rotat nit och intresse för saken.

Med hänsyn till vad sålunda och i övrigt i ärendet förekommit far länsstyrelsen för sin del tillstyrka beviljandet av en årlig pension åt förre skogvaktaren Gustafsson från Bomhus.»

Domänstyrelsen anför i sitt utlåtande, att styrelsen, med hänsyn till den verksamhet för skogsvårdens befrämjande, som skogvaktaren Gustafsson under en lång följd av år bedrivit bland de breda lagren av vårt folk och särskilt bland de mindre skogsägarna, ville beteckna det av motionären föreslagna understödet såsom ett väl befogat erkännande från statsmakternas sida av ett synnerligen hängivet och oegennyttigt samt för visso i många avseenden fruktbarande arbete inom det svenska skogsväsendet.

Domän-
styrelsen.

Domänstyrelsen har därför tillstyrkt, att Gustafsson måtte under sin återstående livstid tillerkännas ett årligt understöd av 1,000 kronor att utgå å allmänna indragningsstaten.

För egen del har statskontoret yttrat följande:

»Såväl länsstyrelsen i Gävleborgs län som domänstyrelsen har tillstyrkt beviljande av pension åt f. d. skogvaktaren C. A. Gustafsson, varom framställning väckts i motionen nr 85/I, och har domänstyrelsen vitsordat, att Gustafsson nedlagt ett synnerligen hängivet och oegennyttigt samt i många avseenden fruktbarande arbete inom det svenska skogsväsendet. Riksdagen har i en del fall beviljat pension åt personer, som på grund av i det allmänna intresse nedlagt oegennyttigt arbete ansetts vara förtjänta därav. Statskontoret vill sålunda erinra om 1921 års riksdags beslut angående pension åt lappmannen J. O. Turi, samt åt smeden och fornforskaren P. Edholm (R. skr. 1921 nr 321 p. 17 och 18). Statskontoret anser sig böra framhålla, att såväl Turi som Edholm befann sig i fattiga omständigheter, under det att beträffande Gustafsson ej uppgivits, att han vore i behov av understöd. Därest pension i trots härav anses böra beviljas Gustafsson, torde densamma icke böra utgå förrän från och med den 1 juli 1924 och ej böra fastställas till högre belopp årligen än vad som tillerkänts envar av ovannämnda Turi och Edholm eller 600 kronor, å vilket belopp dyrtidstillägg ej må utgå.»

Statskontoret.

Det i förevarande motion väckta förslaget undandraget sig bedömande efter de grunder, som vanligen pläga tillämpas vid beviljande av pension eller därmed jämförligt understöd. Gustafsson har nämligen icke innehaft någon anställning i statens tjänst, som från hans sida kan grunda anspråk på pension av statsmedel. Riksdagen har emellertid i några fall berett personligt understöd å allmänna indragningsstaten såsom uttryck av erkännande för viss förtjänstfull verksamhet. För undvikande av betänkliga konsekvenser måste uppenbarligen härvidlag stor varsamhet iakttagas. Med hänsyn till Gustafssons uppoffrande och i vissa avseenden banbrytande arbete inom ett för hela landet synnerligen betydelsefullt verksamhetsområde torde emellertid här föreligga ett fall, där dylikt understöd synes böra medgivas. På grund härav har utskottet funnit sig böra tillstyrka förslaget om beredande åt Gustafsson av ett årligt understöd från allmänna indragningsstaten. Mot

Utskottet.

det av motionären i sådant avseende föreslagna beloppet har utskottet icke funnit anledning till erinran; dock torde särskild föreskrift böra meddelas, att å detta belopp icke må utgå pensions- eller dyrtidstillägg. Understödet synes böra beviljas från och med den 1 juli 1924.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 85, må medgiva, att till förre skogvaktaren C. A. Gustafsson, Bomhus, må från och med den 1 juli 1924 under hans återstående livstid från allmänna indragningsstaten utgå understöd till belopp av ett tusen kronor för år räknat, dock utan rätt för honom att därå åtnjuta pensions- eller dyrtidstillägg.

Stockholm den 20 mars 1924.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Reservationer

vid punkten 6:o (ang. pension åt förre soldaten A. V. Ragnar):

av herrar *Bäcklund* och *Lovén*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Förra årets riksdag medgav, med anledning av Kungl. Maj:ts hemställan i proposition 213 punkt 14, att indelte furiren vid Skaraborgs regemente Carl August Thorsell finge från och med månaden näst efter den, under vilken han erhöle avsked från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att pensionen jämte vad honom kunde bliva tilldelat från Vadstena krigsmanshuskassa uppginge till sammanlagt 600 kronor.

Thorsell hade förutom tjänsten som indelt soldat tjänstgjort under en tid av 16 år i regementets matinrättning. För denna senare tjänst erhöil han alltså en årlig förhöjning i pensionen, utöver vad som tillkom honom från Vadstena krigsmanshuskassa, å 340 kronor.

Såsom indelt soldat har Ragnar tjänat i 45 $\frac{1}{2}$ år, de senare åren som korpral. Han har dessutom varit kommenderad till ständigt tjänstgöring vid regementet — murningsarbete — under tiden den 9 april 1915—12 maj 1921. Den 12 maj 1921 träffades Ragnar, under tjänstgöringen vid regementet, av hjärnblödning med åtföljande förlamning i vänstra sidan, vilket gjort honom till arbete oförmögen. Detta är med vederbörligt läkarintyg styrkt. På grund av denna sjukdom måste Ragnar taga avsked från regementet den 29 maj 1922.

Ordföranden i Stenstorps fattigvårdsstyrelse har intygat, att Ragnar är sjuk och i behov av understöd samt att hans hustru till följd av sjukdom är helt oförmögen att i någon mån bidra till familjens uppehälle.

Ragnars höga ålder av 67 år, den i tjänsten iråkade sjukdomen, jämte den därav föranledda oförmågan till arbete och fattigdomen, torde i och för sig icke kunna enbart få vara avgörande vid bedömandet av den ifrågasatta pensionsförhöjningen, utan bör, även med beaktande av dessa omständigheter, den i statens tjänst innehavda tjänstetiden vara mest avgörande. Den utförda tjänsten, utöver den indelte soldatens, berättigar visserligen inte ensamt till pension, men då den utförts i sammanhang med den andra, synes det icke strida mot den av riksdagen vedertagna praxis, att öka en redan utgående pension.

Utskottet har icke kunnat dela motionärens uppfattning, att samma pensionsbelopp, som utgår till omnämnde Thorsell, även skulle få uppbäras av Ragnar. Men däremot har ansetts, att vissa billighetsskäl tala för, att även Ragnar måtte tillerkännas en förhöjning i pensionen, utöver vad som nu tillkommer honom från Vadstena krigsmanshuskassa och invalidhusfonden, för den tid han varit anställd i ständigt tjänst vid regementet och i förhållande därtill. Då Thorsells tjänstetid var 16 år och Ragnars icke uppgår till mer än något över 6 år, så torde den senares pensionsförhöjning böra sättas i förhållande till den förstnämndes erhållna årliga pensionsförhöjning å 340 kronor. Ragnar skulle därigenom komma att tillerkännas sex sextondelar av 340 kronor = 127 kronor 50 öre, vilket utskottet anser lämpligen bör avrundas till 125 kronor i årlig pensionsförhöjning.

Motionärens anhållan, att pensionsförhöjningen skulle utgå från avskedstagandet, anser sig utskottet icke böra förorda.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen i anledning av förevarande motion II: 67, må medgiva, att förre indelte soldaten vid Skaraborgs regemente Anders Vilhelm Ragnar må från och med den 1 januari 1924 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att pensionen jämte vad honom är tilldelat från Vadstena krigsmanshuskassa och invalidhusfonden uppgår till sammanlagt 400 kronor.»

vid punkten 9:o c) (ang. pension åt f. d. rektorn vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp K. O. M. Weibulls änka Hilda Amalia Weibull):

av herr *Lovén*, som yrkat avslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.